

ЗАК Фріц (Sack Fritz; 26 лют. 1931, Ноймарк, Німеччина) – відомий німецький кримінолог і соціолог.

Здобувши початкову освіту, у 1951–54 обіймав посаду фінансового службовця. Вивчав соціологію та економіку в Кільському університеті ім. Крістіана Альбрехта (ФРН) та Кельнському університеті (ФРН). Як запрошений дослідник відвідав Університет штату Огайо (Колумбус, США) і Каліфорнійський університет у Берклі (передмістя Сан-Франциско, США). У 1970 здобув ступінь доктора наук, захистивши в Кельнському університеті дис. на тему «Загальна соціологія».

У 1970–74 З. обіймав посаду професора соціології в Регенсбурзькому університеті (Регенсбург, Земля Баварія, ФРН). З 1974 по 1984 працював професором на юридичному факультеті Ганноверського університету ім. Лейбніца (Земля Нижня Саксонія, ФРН), де читав лекції з девіантної поведінки і соціального контролю. З 1984 – професор кафедри кримінології юридичного факультету Гамбурзького університету (ФРН). З 1996 багато років очолював Інститут кримінологічних соціальних досліджень (Institut für Sicherheits- und Präventionsforschung (ISIP)) у Гамбурзі. Нині – член правління цього Інституту. Продовжує активну

наукову і громадську діяльність. Товариство міждисциплінарної наукової кримінології (Die Gesellschaft für interdisziplinäre wissenschaftliche Kriminologie

Ф. Зак

(GiWK)) починаючи з 2001 кожні два роки присуджує приз ім. Фріца Зака (нім. Fritz-Sack-Preis) за визначні кримінологічні публікації.

З. є одним із провідних німецьких представників теорії стигматизації, автором соціоструктурної моделі цієї теорії (див. *Теорія стигматизації*). На відміну від соціологів Е. Лемерта, Г. Беккера, для кримінолога З. є характерним більш радикальний підхід до розуміння ролі формальних соціальних інститутів у процесах навішування соціальних ярликів. Він спирається не лише на розробки американських дослідників, а й на методологію європейських шкіл, зокрема марксистську концепцію «класової юстиції», у межах якої процеси сприйняття діянь і прийняття рішень поліцейськими, судьями і чиновниками «програмуються селективно», тобто вибірково. На його думку, соціальні інститути лише стимулюють і зміцнюють девіантність, поліція спеціально знаходить представників нижчих верств населення, щоб в «інтересах правлячої меншості» відводити їм роль злочинних елементів. З. стверджує, що злочинна поведінка та інші девіації виникають у результа-

ті процесу припису (розпорядження), що здійснюється інститутами соціального контролю у класових соціальних системах. Причому навішування соціальних ярликів зазнають насамперед нижчі верстви капіталістичного суспільства. Це призводить до появи стійкого кореляційного зв'язку між належністю до тієї або іншої соціальної верстви і злочинністю.

Проблема селективного застосування кримінально-правових санкцій, піднята З., залишається актуальною. Нині вона розглядається західноєвропейськими соціологами і кримінологами у тісному зв'язку з ідеями аболіціонізму. Підтримуються сучасною наукою й ідеї З. щодо кримінальної політики, яку він закликає розглядати як пріоритетний напрям політики держави, важливість якого зумовлена суспільною потребою в безпеці.

Основні праці З.:

«Kriminalsoziologie» (Frankfurt / M., 1968, unveränderte Auflagen 1974 und 1979) («Кримінальна соціологія», Франкфурт-на-Майні, 1968, перевидання у 1974 і 1979); «Seminar: Abweichendes Verhalten I. Die selektiven Normen der Gesellschaft» (Frankfurt/M. 1975) («Семінар: Девіантна поведінка I. Вибірчі норми суспільства», Франкфурт-на-Майне, 1975); «Seminar: Abweichendes Verhalten II. Die gesellschaftliche Reaktion auf Kriminalität, Bd. 1: Strafgesetzgebung und Strafrechtsdogmatik. Suhrkamp, Frankfurt/M., 1975) («Семінар. Девіантна поведінка II. Соціальна реакція на злочини. Ч.1: Кримінальне право і доктрина кримінального права», Франкфурт-на-Майне, М., 1975); «Seminar: Abwei-

chendes Verhalten III. Die gesellschaftliche Reaktion auf Kriminalität, Bd. 2: Strafprozess und Strafvollzug» (Suhrkamp, Frankfurt/M., 1977) («Семінар: Девіантна поведінка III. Соціальна реакція на злочини. Ч. 2: Злочинець і в'язниця», Франкфурт-на-Майне, 1977); «Seminar: Abweichendes Verhalten IV. Kriminalpolitik und Strafrecht» (Frankfurt/M., 1980) («Семінар: Девіантна поведінка IV. Кримінальна політика та кримінальне право», Франкфурт-на-Майне, 1980); «Normes et déviations en Europe. Un débat Est-Ouest» (Paris (l'Harmattan), 1994) («Стандарти і девіація в Європі. Дебати Схід-Захід, Париж (Harmattan), 1994); «Kriminologie als Gesellschaftswissenschaft. Ausgewählte Texte, herausgegeben von Bernd Dollinger u.a., Beltz Juventa» (Weinheim/Bael, 2014) («Кримінологія як соціальна наука. Вибрані тексти, за редакцією Бернда Доллінгера», Бельц Ювента, Weinheim / Бейл, 2014).

Лім.: Professor Dr. Fritz Sack: Feindstrafrecht – Auf dem Wege zu einer anderen Kriminalpolitik? Berlin, den 27. Mai 2005. URL: <https://www.cilip.de/zeitschrift/diverses/verleihung-des-werner-holtfort-preises-2005-an-buergerrechte-polizeicilip/professor-dr-fritz-sack-feindstrafrecht-auf-dem-wege-zu-einer-anderen-kriminalpolitik/>; Комлев Ю. Ю. Теория стигматизации: генезис, объяснительный потенциал, значение // Вестник Казанского юридического института МВД России, 2016, № 2 (24). URL: https://кюи.мвд.рф/upload/site136/document_journal/vestnik24.pdf Prof. Dr. Dr. h.c. Fritz Sack (Mitglied des Vorstands). URL: <http://www.isip.uni-hamburg.de/index.php/de/institut/vorstand/60-fritz-sack>.

В. І. Тимошенко.